

АНАЛІЗ СМЕРТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ, ЯК ВАЖЛИВОГО МЕДИКО-ДЕМОГРАФІЧНОГО ПОКАЗНИКА РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ.

Кімурзхи Наталія,

*студентка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: kimurzhy@krok.edu.ua*

Соколовський Микола Васильович,

*кандидат медичних наук, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: mykolasyv@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5731-2206>*

Дуже важливим з точки зору розвитку людського капіталу країни, медико-демографічним показником є смертність населення: його загальне значення та причини смертності. Саме аналіз причин смертності показує стан системи охорони здоров'я та можливість доступу населення до медичних послуг [1,2].

За мінімальними оцінками експертів ВООЗ, зниження смертності дорослого населення у країнах Східної Європи та Центральної Азії на 2% за рік упродовж чверті сторіччя призвело б до економічної вигоди в обсязі 25-40% нинішнього загального доходу цих країн. За даними досліджень, внаслідок розладів здоров'я і високої передчасної смертності в Україні щорічно втрачається близько 4 млн. людино-років потенційного життя та від 47,9 до 89,1 млрд. грн. недовиробленого національного продукту, виплати на соціальну страхову допомогу у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю разом з виплатами через виробничі травми та професійні захворювання складають майже 5 млрд. грн. на рік [3,4].

Дані Державної служби статистики України свідчать, що коефіцієнт смертності в Україні має хвилеподібний характер. Аналіз залежності цього показника від трансформаційних процесів в нашій державі, показує певну закономірність: зростання негативних тенденцій починається в період суспільних змін, а пік - через 4-5 років. Це підтверджує дані ВООЗ, що оцінити вплив політичних та управлінських рішень на медико-демографічні показники можна лише через 4-5 років. Швидке зростання коефіцієнта смертності відзначалося в 1991-1995 роках - період здобуття Україною незалежності й етап розбудови "молодої" держави, перебудова всього суспільного устрою, у тому числі й роботи системи охорони здоров'я, з піком у 1996 році. У 1996-1998 роках спостерігався спад негативних тенденцій, з їх відновленням у 2000-2005 роках, та піком у 2005 році, коли показник смертності в Україні становив 16,7% (за рік померло 745 тис. українців). Це, в тому числі, наслідки тяжкої соціально-економічної кризи 1998-2000 років. Сучасний тренд смертності в Україні можна охарактеризувати як стабільно негативний, хоча останні дані авторитетних джерел вказують на зменшення прямої залежності економічного зростання на здоров'я населення [2,5].

Останнім часом намітилась поступова позитивна динаміка у смертності населення з тенденцією до зниження, проте значне перевищення чоловічої

смертності над жіночою зберігається. При цьому перевищення смертності серед чоловіків спостерігається в усіх вікових групах і найбільше - у вікових групах 45-59 років, тобто в найбільш активному працездатному віці. Незважаючи на деяку позитивну динаміку загального коефіцієнта смертності за останні п'ять років, він у 2017 році був одним із найвищих у Європі.

Причини смертності дорослого населення в Україні станом на 2018 рік розподілялись так: високий рівень смертності від ендогенних причин (хвороби системи кровообігу та новоутворення) поєднується з не менш значущим рівнем смертності від екзогенних чинників (нещасні випадки, травми та отруєння, інфекційні хвороби, хвороби органів дихання та органів травлення).

У середньому до 86% усіх смертних випадків сьогодні в Україні припадає на три основні класи причин смерті: хвороби системи кровообігу, новоутворення і зовнішні чинники. В ієрархії причин смерті населення нашої країни в 2017 році, як і попередніми роками, перші п'ять місць стало посідають: хвороби системи кровообігу, новоутворення, зовнішні причини смерті, хвороби органів травлення і хвороби органів дихання.

Таким чином, в Україні, починаючи з середини 1970-х і до 2017 року включно, більше половини смертей були зумовлені хворобами системи кровообігу. Україна за смертністю від серцево-судинних захворювань (ССЗ) посідала перше місце в Європі. За даними ВООЗ у 2011-2012 роках від ССЗ померло 440 тис. українців. Україна очолює рейтинг смертності серед європейських країн від інсультів, інфарктів та інших ССЗ [6]. За даними офіційної статистики - майже 70% смертності населення України спричиняється серцево-судинними захворюваннями. Переважно це люди працездатного віку. Так, за даними МОЗ України, смертність від серцево-судинних хвороб складає 65% загальної смертності населення в Україні. Серед хвороб системи кровообігу виділяються ішемічні хвороби серця (68,5% загального числа померлих у цьому класі у 2014 році) та хвороби, що характеризуються підвищеним кров'яним тиском (0,1%) [7]. Останніми роками, різко зріс рівень смертності серед людей найбільш продуктивного віку - від 30 до 59 років. За даними Європейського співтовариства кардіологів, українські чоловіки відносно молодого віку (30-44 роки) помирають у 6 разів частіше, ніж їх однолітки з країн ЄС. Загалом в Україні через ССЗ у 2015 році померло понад 420 тис. громадян (на другому місці онкологія – понад 83 тис.) [6]. Це свідчить про занадто низький рівень профілактики, діагностики та лікування серцево-судинних захворювань. За даними Європейського співтовариства кардіологів, 80% інфарктів та інсультів можна попередити [8].

Друге місце серед причин смерті за поширеністю займають новоутворення (переважно злоякісні): у 2016 році смертність від новоутворень становила 184,9 померлих на 100 тис. населення [2]. Третє місце стало посідають зовнішні причини. Так, за даними офіційної статистики 2016 року смертність від зовнішніх причин склала 72,9 на 100 тис. осіб [2].

Список використаних джерел:

1. Юрочко Т. П. Здоров'я населення як стратегічна складова сталого розвитку України / [Юрочко Т. П.] // Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ. - 2018. - Розділ 2. - С. 49-103.
2. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік. - МОЗ України, ДУ "УІСД МОЗ України", Київ, 2017р., 516 с.
3. Holland W., *European Community Atlas of Avoidable Death. Second edition. Volume one.* - Commission of the European Communities Health Services.
4. Рингач Н.О. Державне управління охороною здоров'я як складовою системи забезпечення національної безпеки. - Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління, Київ, 2010р.
5. Мельничук Д.П. Людський капітал: пріоритети модернізації суспільства у контексті поліпшення якості життя населення. - Монографія, Житомир, 2015р., 564 с.
6. Прудка Н. Скільки коштують інфаркт та інсульт? Уряд дає 200 млн на медичний експеримент. - Главком, 27 червня 2017р.
7. Академік Володимир Коваленко: "У протидії серцево-судинним захворюванням пріоритет має надаватися профілактиці". - Голос України, 16 лютого 2017р.
8. ВОЗ, http://www.who.int/cardiovascular_diseases/about_cvd/ru.